

Komunikat prasowy

RAPORT O RYNKU NARKOTYKOWYM W UE ZA 2019 R. OPRACOWANY PRZEZ EMCDDA I EUROPOL

W nowym raporcie podkreślono szerokie oddziaływanie rynków narkotykowych w UE na zdrowie i bezpieczeństwo

(26.11.2019 r., BRUKSELA **ZAKAZ PUBLIKACJI DO 10:00CET Bruksela (09.00 Lizbona)**) Każdego roku Europejczycy na poziomie detalicznym wydają co najmniej 30 mld EUR na narkotyki, co czyni rynek narkotykowy głównym źródłem dochodu organizacji przestępczych w Unii Europejskiej. Wspomniana wartość liczbową pochodzi z opublikowanego dziś **Raportu o rynkach narkotykowych w UE za 2019 r.**, opracowanego przez **Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA)** i **Europol** ⁽¹⁾. Około dwie piąte łącznej kwoty (39%) przeznaczane są na konopie indyjskie, 31% na kokainę, 25% na heroinę i 5% na amfetaminę i MDMA (wykres 1.1) ⁽²⁾.

Dwie agencje połączyły swoje siły, aby przedstawić trzeci już przegląd europejskiego rynku narkotykowego, który pokazuje najnowszy stan wiedzy. Raport dotyczy tendencji na całej długości łańcucha dostaw, od produkcji i przemytu po dystrybucję i sprzedaż. Opisano w nim, w jaki sposób rynek narkotykowy oddziałuje zarówno na zdrowie, jak i bezpieczeństwo, a także wskazano na kluczowe znaczenie holistycznego podejścia w skutecznej polityce kontrolowania narkotyków.

Przedstawiając wnioski zawarte w raporcie **Dimitris Avramopoulos, europejski komisarz ds. migracji, spraw wewnętrznych i obywatelstwa**, powiedział: „Zorganizowane grupy przestępcze szybko wykorzystują nowe możliwości czerpania zysków finansowych i w coraz większym stopniu korzystają z innowacji technologicznych i logistycznych, by rozszerzać swoją działalność ponad granicami międzynarodowymi. Jednocześnie narkotyki są obecnie bardziej dostępne dla europejskich konsumentów, często za pośrednictwem mediów społecznościowych i Internetu. Dzisiejszy raport ponownie dowodzi, że rynek niedozwolonych środków odurzających nadal stanowi zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa naszych obywateli. Będziemy nieustannie współpracować z państwami członkowskimi i partnerami międzynarodowymi na rzecz wzmocnienia naszej walki z narkotykami we wszystkich jej aspektach: dla naszej młodzieży, dla naszych obywateli, dla naszego społeczeństwa.”

Strategiczna i ukierunkowana na działanie analiza łączy w sobie dane pochodzące z systemu monitorowania narkotyków **EMCDDA** oraz dane wywiadowcze pochodzące z działalności operacyjnej **Europolu** ukierunkowanej na przestępczość zorganizowaną. Najnowsze dane ⁽³⁾ świadczą o tym, że dostępność narkotyków w Europie jest nadal „bardzo wysoka”, a konsumenci mają dostęp do szerokiego wachlarza produktów o wysokiej czystości i silnym działaniu w stabilnych lub wręcz coraz niższych cenach. Ważnym zagadnieniem międzysektorowym poruszonym w raporcie jest oddziaływanie produkcji narkotyków na środowisko, w tym wylesianie oraz zrzuty odpadów chemicznych, które mogą skutkować zniszczeniami ekologicznymi, zagrożeniami dla bezpieczeństwa oraz wysokimi kosztami usuwania zanieczyszczeń.

Nasilenie zjawiska przemocy i korupcji w związku z funkcjonowaniem rynku narkotykowego w UE

W raporcie zwrócono uwagę na wzrost znaczenia Europy jako zarówno regionu docelowego, jak i regionu produkcji, a także pokazano, w jaki sposób przemoc i korupcja, obserwowane od dawna w państwach o wieloletnich tradycjach narkotykowych, narasta obecnie w UE. Przykładami szeroko zakrojonych konsekwencji istnienia rynku narkotykowego przedstawionymi w analizie są negatywne skutki społeczne (np. przemoc gangów, zabójstwa związane z narkotykami) oraz obciążenie instytucji publicznych i

administracji. Poruszono również kwestię powiązań rynku narkotykowego z szerzej zakrojoną działalnością przestępczą (np. handlem ludźmi, terroryzmem), jak również negatywnych konsekwencji dla legalnej gospodarki (np. osłabianie pozycji prowadzonych zgodnie z prawem przedsiębiorstw za sprawą prania brudnych pieniędzy związanych z rynkiem narkotykowym) (zob. infografika – cz. I i wykres 1.2).

Handel, technologia i narzędzia wykorzystywane przez przestępców jako czynniki kształtujące rynek i ułatwiające jego funkcjonowanie

Jak wynika z raportu, trzy główne czynniki kształtujące sytuację na rynku narkotykowym oraz ułatwiające jego funkcjonowanie to: globalizacja, technologia i innowacja oraz narzędzia wykorzystywane przez przestępców. Na „globalnie połączonym i wyposażonym w technologie” rynku organizacje przestępcze wykorzystują możliwości wynikające z ekspansji rynków komercyjnych, idące za tym zmiany w możliwościach logistycznych i cyfryzację. W raporcie poruszono kwestię obaw związanych z większym zróżnicowaniem przemytu narkotyków drogą morską (wykres 2.4) oraz wykorzystywania niezgodnie z przeznaczeniem lotnictwa ogólnego (np. prywatnych statków powietrznych, dronów) do celów przestępczych (wykres 2.5). Narasta również zjawisko wykorzystywania do transportu narkotyków usług kurierskich, co wynika z rosnącej w Europie tendencji do robienia zakupów przez internet oraz przewożenia większych wolumenów towarów.

Możliwości sprzedaży narkotyków online pojawiają się również w związku z rynkami sieci zindeksowanej i darknetem, a także mediami społecznościowymi, komunikatorami internetowymi i aplikacjami mobilnymi. Rynki darknetu pozostają odporne (dziś funkcjonuje ich nadal około 10 – wykres 2.8), a jednocześnie pojawiły się również sklepy online i rynki ukierunkowane na konkretne narodowości i grupy językowe. Dealerzy narkotyków na coraz większą skalę wykorzystują narzędzia takie jak nielegalna broń, zaszyfrowane smartfony czy sfalszowane dokumenty.

Dyrektor EMCDDA, Alexis Goosdeel: „Ten raport to jasny sygnał ostrzegawczy wzywający osoby wyznaczające kierunki polityki do reagowania na szybko rozwijający się rynek narkotykowy, który staje się w coraz większym stopniu globalny, zintegrowany i zdigitalizowany. Hiperprodukcja narkotyków w granicach UE i poza nimi prowadzi do wysokiego poziomu dostępności substancji naturalnych i syntetycznych. Oznacza to, że konsumenci mają teraz dostęp do szerokiego asortymentu produktów o silnym działaniu i wysokim stopniu czystości w przystępnych cenach. Coraz większym powodem do obaw jest nasilenie się w UE przemocy i korupcji związanej z narkotykami. Działanie w odpowiedzi na daleko idące konsekwencje oddziaływania rynku narkotykowego na zdrowie i bezpieczeństwo musi stać się w tej chwili pilnym priorytetem”.

Dyrektor wykonawcza Europolu, Catherine De Bolle podkreśla: „Europol na podstawie swojej pracy operacyjnej i danych wywiadowczych pochodzących z państw członkowskich UE dostrzega wyraźny wzrost działalności przemytniczej. Organy ścigania muszą zająć się tym zjawiskiem, dlatego też mocno angażujemy się w czynności służące wspieraniu prowadzonych w UE śledztw związanych z narkotykami. Europol ukierunkowuje swoje działania w szczególności na nadrzędne organizacje przestępcze, które zarabiają mnóstwo pieniędzy kosztem wielu ofiar.

Najważniejsze rynki narkotykowe pod lupą

W raporcie przedstawiono dogłębnie obraz rynków najważniejszych środków odurzających zażywanych w Europie, począwszy od produkcji po korzystanie.

- **Konopie indyjskie – coraz większe zróżnicowanie produktów:** Rynek ten, którego wartość szacuje się na 11,6 mld EUR, jest największym rynkiem narkotykowym w Europie – w ciągu ostatniego roku narkotyk ten zażyło około 25 mln Europejczyków (w wieku od 15 do 64 lat). Z raportu wynika, że chociaż w dalszym ciągu dominują marihuana i haszysz, gama produktów z konopi indyjskich staje się w Europie coraz bardziej zróżnicowana. W różnych postaciach sprzedawane są ekstrakty o silnym działaniu, produkty lecznicze i zdrowotne na bazie konopi indyjskich oraz rosnąca liczba produktów zawierających kannabidiol (CBD) lub produktów o niskiej zawartości THC (wykres 3.1). Sprawia to, że kluczowe jest uważne obserwowanie ich siły działania oraz potencjalnych skutków dla zdrowia. Nasilająca się przemoc między organizacjami przestępczymi handlującymi konopiami indyjskimi stwarza dodatkowe obciążenie dla organów ścigania.

- **Heroina i inne opioidy – poważne obawy związane z zagrożeniami zdrowotnymi i prekursorami:** Zazywanie opioidów pozostaje w dalszym ciągu przyczyną największej liczby przypadków szkód zdrowotnych, w tym zgonów, związanych z zazywaniem narkotyków w UE. Liczba osób problemowo używających opioidów (głównie heroiny) wynosi w UE 1,3 mln, a szacowana wartość detaliczna rynku heroiny to co najmniej 7,4 mld EUR rocznie. Kluczowym korytarzem importu heroiny do UE jest szlak bałkański, jednak wiele wskazuje na to, że coraz więcej operacji przemytu ma miejsce na szlaku południowym, w szczególności trasą przez Kanał Sueski (wykres 4.8). Istnieją również dowody świadczące o dywersyfikacji i przemycaaniu prekursora heroiny, jakim jest bezwodnik octowy, z UE do obszarów produkcji heroiny. Coraz poważniejszym zagrożeniem dla zdrowia są opioidy syntetyczne o silnym działaniu (np. pochodne fentanylu). Coraz powszechniejszy staje się handel online i wysyłki pocztą, często w małych pakunkach zawierających dużą liczbę potencjalnych dawek użytkowych.
- **Kokaina – rekordowa produkcja i ekspansja rynków:** Kokaina to drugi pod względem popularności narkotyk w UE – wartość detaliczną rynku szacuje się na 9,1 mld EUR. Około 4 milionów Europejczyków (w wieku od 15 do 64 lat) przyznało, że sięgnęło po ten narkotyk w ciągu ostatniego roku. Ośrodkiem popularności pozostaje nadal południowa i zachodnia część Europy, ale rynek wydaje się rozszerzać. Rekordowy poziom produkcji w Ameryce Łacińskiej spowodował nasilenie przemytu do UE (głównie w kontenerach morskich), w którym to obszarze odnotowano rekordowe konfiskaty. Obecność europejskich organizacji przestępczych w Ameryce Łacińskiej pozwala im na zarządzanie łańcuchem dostaw na całej jego długości. Może to doprowadzić do konkurencji na rynku kokainy, co wiąże się z przemocą na terytorium UE. UE zdaje się zyskiwać pozycję obszaru tranzytowego dla kokainy przeznaczonej dla innych rynków (np. Bliskiego Wschodu, Azji).
- **Amfetamina, metamfetamina i MDMA – produkcja wielkoskalowa w Europie na potrzeby konsumpcji krajowej i eksportu:** Wymienione środki odurzające odpowiadają za 5% unijnego rynku narkotyków ogółem, a szacowana wartość rynku detalicznego w UE to co najmniej 1 mld EUR w przypadku amfetaminy i metamfetaminy oraz 0,5 mld EUR w przypadku MDMA. W ciągu ostatniego roku po amfetaminę lub metamfetaminę sięgnęło około 1,7 mln Europejczyków (w wieku 15–64 lat), a dla MDMA („ekstazy”) analogiczna liczba wyniosła 2,6 mln osób. Produkcja tych środków odurzających odbywa się czasami w UE na skalę przemysłową, a substancja przeznaczona jest wówczas na użytek krajowy i na eksport. Nowe metody produkcji pozwalają uzyskać czystsze i tańsze produkty, a organizacje przestępcze kontrolują cały łańcuch logistyczny.
- **Nowe substancje psychoaktywne – przypadków wykrywania nowych substancji jest coraz mniej, ale substancje o silnym działaniu stwarzają poważne zagrożenia dla zdrowia:** Mowa o zróżnicowanych substancjach, które nie są objęte międzynarodowymi kontrolami narkotykowymi. Wartość rynku nowych substancji psychoaktywnych nie jest znana, jednak w 2018 r. w ramach systemu wczesnego ostrzegania UE zgłoszono 55 nowych substancji psychoaktywnych, co spowodowało zwiększenie ich całkowitej liczby objętej monitorowaniem do 731. Głównymi państwami ich pochodzenia są Chiny i – w nieco mniejszym stopniu – Indie. Wydaje się, że polityka reagowania i działalność organów ścigania w państwach pochodzenia przyczyniły się do spowolnienia pojawiania się nowych substancji psychoaktywnych (w 2014 r. zgłoszono ich 101). Mimo wszystko nowe substancje psychoaktywne stanowią poważne transgraniczne zagrożenia dla zdrowia, a mocne syntetyczne opioidy, kannabinoidy i „fałszywe” benzodiazepiny, które pojawiają się na rynku, mają związek ze zgłaszanymi przypadkami interwencji pogotowia i zgonów.

Rozwiązywanie problemu rynków narkotykowych: aktualne i przyszłe scenariusze

W odniesieniu do rynku narkotykowego, który jest „coraz bardziej złożony, zdolny do adaptacji i dynamiczny”, podkreślono w raporcie, że „polityka i reakcje UE muszą być jednakowo elastyczne, zdolne do adaptacji i oparte na połączeniu sił”. W raporcie przedstawiono szereg podejmowanych obecnie działań wymierzonych w łańcuch dostaw narkotyków: od środków operacyjnych służących rozwiązywaniu problemu korupcji w portach po szkolenia urzędników dotyczące likwidacji laboratoriów narkotyków. Opisano w nim również szereg dostępnych narzędzi polityki (np. struktur koordynacyjnych, przepisów, programów współpracy i instrumentów finansowych).

Wśród najważniejszych obszarów działania wskazanych w raporcie wymieniono: rozwiązanie problemu modeli biznesowych realizowanych przez nadrzędne organizacje przestępcze aktywne na globalnym rynku narkotykowym; ograniczenie słabości na zewnętrznych granicach; oraz inwestowanie w potencjał kryminalistyczny i toksykologiczny w celu dotrzymania tempa innowacjom w produkcji narkotyków.

Agencje podkreślają, że podejście zorientowane na przyszłość zwiększy gotowość do reagowania na potencjalne przyszłe zagrożenia, takie jak wirtualne waluty, technologie dronowe, automatyzacja logistyki łańcucha dostaw i sztuczna inteligencja.

Uwagi

⁽¹⁾ *2019 EU Drug Markets Report* (Raport o rynku narkotykowym w UE), w tym streszczenie, jest dostępny w języku angielskim na stronie www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets i www.europol.europa.eu

Towarzyszy mu 12 dokumentów informacyjnych podejmujących tematy nie omówione w raporcie z 2016 r.

Niniejszy komunikat prasowy dostępny jest w 24 językach. Raport jest częścią serii publikowanej co trzy lata (od 2013 r.).

⁽²⁾ Ilustracje opublikowane w raporcie można pobrać z biblioteki EMCDDA:

www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Jeżeli nie stwierdzono inaczej, dane zawarte w raporcie dotyczą 2017 r.